

Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20.051.182
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
доктору політичних наук, професору,
професору кафедри політичних наук
Климончуку Василю Йосифовичу
(76018, м. Івано-Франківськ,
вул. Шевченка, 57)

РЕЦЕНЗІЯ

доктора політичних наук, професора, професора кафедри політичних наук
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
Сергія Мироновича Дерев'янка
на дисертаційну роботу Віталія Романовича Савчука
«Політика Європейського Союзу щодо умиротворення Російської Федерації у
контексті російської агресії проти України», подану на здобуття наукового
ступеня доктора філософії
з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія

Актуальність теми дослідження. Дисертаційне дослідження Віталія Романовича Савчука присвячено аналізу політики Європейського Союзу щодо російської федерації у контексті її збройної агресії проти України. Цінність дослідження у прагненні здобувача виявити структурні характеристики, детермінанти і наслідки, осмислити вплив зазначеної політики на формування сучасних і перспективних підходів ЄС у сфері безпеки та зовнішньої політики, що має істотне значення як для теорії політичної науки, міжнародних відносин, так і для практичної діяльності у безпековій сфері.

Актуальність досліджуваної проблеми об'єктивується тим, що з початком повномасштабної збройної агресії російської федерації Україна зіткнулася з безпрецедентними викликами для своєї національної безпеки, від вирішення яких залежить сам факт її існування як суверенної держави. Найбільш бажаною, вважаємо, є воєнна перемога на полі бою – Збройні Сили України контрнаступом знищать ворога й очистять всі тимчасово окуповані території. Водночас, українська влада докладає чимало зусиль і для дипломатичного вирішення – забезпечення широкої міжнародної підтримки Української формули миру; об'єднання зусиль держав і їх об'єднань, міжнародних організацій, санкційного тиску на рф, щоб спонукати її припинити агресію. Істотну роль відіграє діяльність інституцій ЄС і окремих держав-членів цього об'єднання, які реалізують масштабну програму підтримки України. Політика ЄС щодо росії у досліджуваному контексті базується на двох головних стовпах: посилення санкційного тиску і юридична відповідальність за злочин агресії. Станом на 2026 рік ЄС ухвалив уже 20 пакетів санкцій, створює Спеціальний трибунал щодо злочину агресії проти України у Гаазі та висунув чіткі вимоги до Москви для будь-яких мирних переговорів.

Звернення дисертанта до проблеми вироблення і механізмів реалізації політики ЄС щодо рф, яку автор означає як «політику умиротворення», що передбачала намагання обмежити агресивні наміри росії шляхом дипломатичного діалогу, інтенсивного економічного співробітництва та пошуку компромісних рішень є своєчасним. Актуальність дослідження посилюється й тим, що попри існування низки розвідок, комплексне вивчення феномену умиротворення в сучасній політичній науці не набуло завершеного вигляду. Окремі розвідки здебільшого обмежуються характеристикою реакцій (санкції, ресурсна підтримка жертви, фактори стримування ескалації), залишаючи поза увагою механізм кореляції стратегічного впливу зазначених факторів на деескалацію конфлікту. На часі трансформувати науковий пошук із площини хронологічного викладу у площину аналізу причинно-наслідкових зв'язків реалізації умиротворення. З цієї

точки зору вибір теми дисертації є безумовно актуальним, виправданим і науково продуктивним, відповідає як потребам політичної науки, так і запитам державної політики України, практичної політичної діяльності.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження В. Р. Савчука реалізоване в рамках наукової теми «Центральна та Східна Європа у міжнародних відносинах» (номер державної реєстрації «0114U001590»), яка закріплена за кафедрою міжнародних відносин факультету історії, політології і міжнародних відносин Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Тему дисертаційного дослідження уточнено і затверджено вченою радою Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 4 від 24.02.2026 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків. У дисертації забезпечено належний рівень теоретичного обґрунтування та методологічної послідовності. Автор використовує системний, порівняльний (компаративний), історичний, структурно-функціональний, аналітичний, політико-правовий, біхевіористський і міждисциплінарний підходи. У структурі дослідження застосовано методологічні принципи об'єктивності і історизму, поєднано загальнонаукові методи : аналіз і синтез, індукція та дедукція, узагальнення, абстрагування, принцип об'єктивності і спеціально-наукові методи : івент-аналіз, контент-аналіз, аналіз документів та інші методи емпіричного дослідження.

Важливо, що застосований інструментарій не є формальним переліком методів. Здобувач пов'язує методи з конкретними дослідницькими завданнями: аналізує понятійний апарат, систематизує політику ЄС як цілісну, багаторівневу структуру; порівнює національні позиції держав-членів ЄС щодо взаємодії з рф та підтримки України; історично реконструює еволюцію підходів ЄС до росії від партнерської моделі 1990-х років до періоду здійснення збройної агресії рф проти України (2014–2025 роки); аналізує міжнародно-правові аспекти російської агресії, правові підстави санкцій, рішень у сфері безпекової допомоги Україні, їх

регулювання міжнародними і національними нормативно-правовими актами. Це дозволяє характеризувати рецензовану роботу в межах політологічного аналізу і водночас підтверджує міждисциплінарний характер досліджуваної теми.

Джерельна база дисертації є достатньо широкою і репрезентативною. Список використаних джерел налічує 394 позиції, серед яких 224 – англійською, французькою, італійською, німецькою, польською, чеською, словацькою, латиською мовами. У роботі поєднано підходи українських і зарубіжних науковців, використано міжнародні і національні нормативно-правові акти, аналітичні матеріали ЄС і безпекових інституцій, дані моніторингових структур та міжнародних організацій. Такий добір джерел дав змогу дисертанту комплексно дослідити безпекову політику ЄС як науково-прикладну проблему.

Сформульовані у дисертації узагальнення і висновки загалом впливають із логіки проведеного аналізу. Імпонує, що автор не обмежується описом окремих проблем безпекової політики ЄС щодо РФ, а намагається критично осмислити цю політику, що важливо для виявлення системних прорахунків у стратегічному плануванні ЄС, оцінки їхнього впливу на динаміку російської агресії та формування більш стійких підходів до реагування на безпекові загрози й посилює наукову переконливість рецензованої дисертаційної роботи.

Результати дослідження пройшли належну апробацію. За темою дисертації опубліковано 13 наукових праць, серед яких шість статей у наукових фахових виданнях України категорії «Б» та сім праць, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження в опублікованих збірниках матеріалів наукових конференцій різного рівня в Україні і закордоном. Це підтверджує достатній рівень представлення основних положень дисертації, академічної доброчесності та наукової комунікації.

Наукова новизна та достовірність одержаних результатів полягає у здійсненому у дисертації системному концептуальному аналізі впливу політики умиротворення ЄС щодо РФ на динаміку та ескалацію російської агресії проти України. Автор пропонує комплексне обґрунтування причинно-наслідкового

зв'язку між стриманою реакцією європейських інституцій та створенням передумов для трансформації гібридного конфлікту у повномасштабне збройне вторгнення. Важливим є те, що здобувач прагне подолати фрагментарність існуючих попередніх наукових розвідок, пропонуючи цілісну модель інтерпретації ролі ЄС у безпековій кризі на континенті.

Цінною є спроба дисертанта ввести до наукового обігу вперше окреме визначення «політики умиротворення сторони конфлікту» у міжнародних відносинах і «політики умиротворення агресора», а також здійснити диференціацію понять «політика умиротворення» та «факт умиротворення»; виокремити політику умиротворення ЄС щодо РФ як самостійний феномен в системі сучасних міжнародних відносин, з урахуванням її еволюції від середини 1990-х років до періоду повномасштабної війни 2022 року. Новизною відрізняється системне дослідження внутрішньо європейських розбіжностей щодо підтримки України, виявлені і охарактеризовані їх структурні детермінанти (економічні залежності, історичні траєкторії, політичні інтереси, вплив проросійських акторів), які зумовили фрагментацію єдиної зовнішньополітичної позиції ЄС. Здобувачем запропоновано цілісну типологію чинників (інституційні/економічні/безпекові/дискурсивні) і показано механізми їх впливу на рішення ЄС після 2022 року.

Позитивної оцінки заслуговує спроба уточнення автором існуючих в науці підходів до розуміння взаємозв'язку між імперськими прагненнями РФ та політикою ЄС, що дозволило окреслити наслідки недооцінки російського ревізіонізму для ефективності попередніх стратегічних підходів ЄС, досягнути зміст, динаміку, результативність та недоліки санкційної політики ЄС, ролі і впливу США та Великої Британії у формуванні реакції ЄС на російську агресію. Сформульовані дисертантом висновки щодо довгострокових наслідків політики умиротворення для європейської та глобальної системи безпеки уможливають розуміння підстав переходу ЄС до моделі стратегічної автономії й посилення його ролі як безпекового актора, окреслення специфіки трансформації сучасної моделі міжнародних

відносин, яка супроводжується зростанням ризиків ескалації кризових процесів та формуванням передумов для нових глобальних конфліктів.

У роботі дисертант прагне з'ясувати відповідність національним інтересам дій конкретних держав-членів ЄС у підтримці державного суверенітету та територіально цілісності України, їх впливу на військове, економічне й гуманітарне співробітництво з Україною до та під час повномасштабної агресії РФ, значення міжнародної допомоги в боротьбі з агресором та у подоланні наслідків війни.

Достовірність одержаних результатів забезпечується репрезентативністю джерельної бази, застосуванням відповідних наукових методів, логічною структурою роботи та відповідністю висновків поставленим завданням. Дисертація демонструє належний рівень наукової самостійності, а запропоновані узагальнення і висновки ґрунтуються на поєднанні теоретичного аналізу й актуального емпіричного матеріалу.

Практичне значення результатів дослідження. Дисертація має виразне теоретико-прикладне значення. Її положення можуть бути використані у процесі формування зовнішньополітичних та безпекових рішень України, оптимізації дипломатичних стратегій і посилення аргументаційної бази щодо необхідності сталого європейського сприяння українській державі. Окремі пропозиції автора можуть становити інтерес для органів державної влади, політичних діячів, дипломатів, представників міжнародних організацій, експертів із безпеки для формування ефективних стратегій реагування на агресивну поведінку держав та запобігання ескалації конфліктів. Погодимося з автором, що окремі висновки та рекомендації можуть бути застосовані у політиці ЄС, оскільки вони окреслюють недоліки попередньої стратегії, виявляють внутрішні чинники розбіжностей і визначають більш ефективні підходи до реагування на агресивну поведінку РФ.

З огляду на міждисциплінарний характер, матеріали дисертації можуть бути використані також в освітньому процесі при викладанні курсів з міжнародних відносин, національної безпеки, політології та ін. Результати дослідження можуть

стати підґрунтям для подальших наукових розвідок присвячених стратегічній автономії ЄС, розвитку трансатлантичних відносин, формуванню європейської безпекової стратегії та аналізу механізмів протидії гібридним загрозам у системі міжнародних відносин.

Загальна оцінка змісту роботи. Дисертаційна робота Віталія Романовича Савчука є самостійним і цілісним дослідженням, яке охоплює теоретичні, аналітичні і прикладні аспекти сучасної безпекової політики ЄС і України. Структура роботи відповідає поставленій меті: дисертація складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 261 сторінку, з яких 190 сторінок – основний текст. Список використаних джерел містить 394 найменування, представлені українською, англійською, французькою, італійською, німецькою, польською, чеською, словацькою, латиською мовами на 47 сторінках.

У вступі автор обґрунтовує актуальність теми, визначає мету і завдання, об'єкт і предмет, джерельну базу, хронологічні рамки і географічні межі дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; окреслює методологічні основи, наукову новизну, теоретичне і практичне значення отриманих результатів, апробацію результатів та структуру роботи. Науковий апарат загалом сформовано послідовно, а дослідницькі завдання корелюють з основним змістом розділів.

Перший розділ має теоретико-методологічний характер. У ньому здобувач викладає концептуалізацію політики умиротворення як складного, багатовимірного феномену сучасних міжнародних відносин, що інтегрує політичні, безпекові, правові та ціннісні компоненти. Позитивно, що автор розкриває теоретичну неоднорідність цього поняття в різних наукових парадигмах, детально аналізує основні теоретичні підходи провідних наукових шкіл теорії міжнародних відносин (реалістичної, ліберальної та конструктивістської); обґрунтовує доцільність розмежування умиротворення як довгострокової системної зовнішньополітичної

стратегії та як ситуативної практики реагування. Здійснена здобувачем реконструкція нормативно-правового та політичного контексту формування політики ЄС щодо рф у поєднанні з аналізом праць знаних вітчизняних і зарубіжних науковців, матеріалів аналітичних центрів, журналістських розслідувань, економічних та енергетичних індикаторів посилює міждисциплінарний характер роботи та підвищує рівень її емпіричної обґрунтованості.

У другому розділі комплексно проаналізовані передумови, еволюція та практична реалізація політики ЄС щодо умиротворення рф на різних етапах російської збройної агресії, з особливим акцентом на український вимір. Автор розглядає природу імперських амбіцій росії після розпаду СРСР, справедливо акцентуючи на недооцінці внутрішньої еволюції політичного режиму рф у напрямку консолідації авторитаризму та формування ревізійністської зовнішньополітичної доктрини, яка не отримала своєчасної та адекватної реакції з боку ЄС. Логічним, вважаємо, є поданий у розділі аналіз внутрішньополітичної та безпекової ситуації в Україні, що зумовила об'єктивну потребу в міжнародній підтримці. Не викликає заперечень виділення і характеристика автором етапів реагування європейських країн на російську агресію проти України у 2014-2022 роках, які відзначалися внутрішньою суперечливістю та обмеженою ефективністю. Важливим є прагнення дисертанта систематизувати форми і механізми підтримки України державами-членами ЄС у координації з міжнародними партнерами, показати дію її інструментів, включно з інституціоналізованими механізмами військової допомоги, до і після повномасштабного вторгнення рф.

Третій розділ присвячено еволюції зовнішньополітичних позицій ЄС в умовах російсько-української війни крізь призму внутрішньо інституційних і міждержавних розбіжностей, впливу трансатлантичних партнерів, а також тенденцій поступового відтворення елементів політики умиротворення держави-агресора з кінця 2022 року. Автор досліджує специфіку формування спільної політики ЄС, з'ясовуючи причини і зміст розбіжностей безпекових пріоритетів

держав-членів ЄС з огляду на їх національні інтереси. Погодимось з висновком дисертанта, що ці суперечності не лише знижували ефективність підтримки України, але й виявили структурні обмеження Спільної зовнішньої та безпекової політики ЄС, актуалізуючи потребу в поглибленні стратегічної координації та зменшенні критичних зовнішніх залежностей. Імпонують міркування В. Р. Савчука про визначальний, хоча й недирективний, вплив США та Великої Британії на консолідацію європейської відповіді на російську агресію. Аналізуючи чинники відновлення практик умиротворення з кінця 2022 року, її непослідовності, автор достатньо переконливо, вважаємо, обґрунтовує, як це сприяє утвердженню неореалістичної логіки міжнародних відносин, що в довгостроковій перспективі підвищує ризики системної глобальної дестабілізації.

Загальні висновки відповідають завданням дослідження і відображають основні результати проведеної роботи, демонструють прагнення автора не лише узагальнити матеріал, а й запропонувати ймовірні напрямки практичного використання отриманих результатів дослідження органами державної влади, експертно-аналітичними структурами та міжнародними організаціями при розробленні стратегій реагування на агресивну поведінку ревізійністських держав.

Загалом дисертація справляє враження методологічно виваженого дослідження, в якому поєднано теоретичне осмислення нової для української політичної науки проблематики з аналізом актуального безпекового контексту. Сильними сторонами роботи є широта джерельної бази, прагнення до концептуального узагальнення, здійснена інтеграція теоретичних моделей умиротворення з емпіричним аналізом рішень, інституційних практик і економічних взаємозв'язків ЄС і РФ, що дозволяє подолати фрагментарність попередніх досліджень та запропонувати більш глибоке пояснення причин обмеженої ефективності європейської політики стримування агресора.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Результати дослідження засвідчують, що Віталій Романович Савчук володіє базовими і

спеціальними методами наукового дослідження, які формують методологічний фундамент для дослідження політики, здатний працювати з різними типами і видами джерел, здійснювати їх пошук, аналітичну і синтетичну критику, систематизувати складний матеріал, формулювати власні узагальнення і висновки. Автор демонструє здатність поєднувати аналіз категорій, оцінку сучасних загроз, вивчення міжнародних практик і застосування моделювання політичних процесів. Водночас у роботі помітне прагнення здобувача пропонувати власне розуміння нових для українського наукового дискурсу понять.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Ознайомлення з текстом дисертаційної роботи дає підстави констатувати, що вона виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності. Використані джерела, ідеї, положення та висновки інших авторів супроводжуються відповідними покликаннями. Ознак академічного плагіату, некоректного запозичення чи порушення норм наукової етики дисертантом не виявлено.

Дисертація є результатом самостійної дослідницької роботи здобувача. Бібліографічний апарат відповідає тематиці дослідження, а подані висновки та рекомендації мають характер авторського узагальнення опрацьованого матеріалу.

Дискусійні положення та зауваження. У цілому позитивно оцінюючи обрану дослідницьку стратегію, структуру роботи та одержані результати, вважаємо за доцільне звернути увагу на низку положень, які мають дискусійний характер і можуть бути враховані автором у подальшій науковій роботі.

1. У формулюванні предмета дослідження (с. 23), теоретичній частині дисертації здобувач обстоює як базовий термін «політика умиротворення» для характеристики політики ЄС щодо рф в умовах її агресії проти України. На наш погляд, узагальнене вживання цього терміну щодо дій ЄС у відносинах із росією є дискусійним, оскільки істотно залежить від контексту та інтерпретації. У роботі наведені історичні аналогії щодо нацистської Німеччини у 1930-х роках, а також про тривале прагнення ЄС до діалогу та компромісів із росією (наприклад, після

агресії проти Грузії у 2008 р. чи анексії Криму у 2014 р.) нагадувало умиротворення. Проте, такі дії, хоча викликали критику з боку не тільки України, але й Великобританії та східноєвропейських держав, як відомо, фактично не перешкодили росії продовжувати агресивну політику. Тому, очевидно, що термін «політика умиротворення» більш коректно застосовувати лише до попередніх етапів відносин ЄС – росія (до 2022 року), коли переважали компроміси та обмежені реакції. Натомість сучасна політика ЄС після повномасштабного вторгнення росії в Україну, коли ЄС перейшов від дипломатичних компромісів до масштабних санкцій, військової та фінансової підтримки України, прагнення до довгострокового тиску, а не поступок, вже не відповідає класичному визначенню «умиротворення», більше відповідає концепції стримування та протидії. У роботі автором запропоновано окреме визначення «політики умиротворення сторони конфлікту» у міжнародних відносинах і «політики умиротворення агресора» (с. 40), а також диференціацію понять «політика умиротворення» та «факт умиротворення» (с. 44–45), дефініційний зміст яких загалом не викликає заперечень. Хотілось би почути міркування дисертанта з цього приводу, оскільки питання означення політики є не виключно науковою проблемою, а має істотне прикладне значення й сутнісно впливає на вироблення і реалізацію відповідної політики, а тому вимагає що поняття, які вводяться до наукового чи практичного обігу, потребують нормативного закріплення та регулювання. Інакше вони залишаються лише теоретичними конструкціями без юридичної сили чи практичного застосування.

2. Автор звертається до характеристики різних етапів реагування європейських країн на російську агресію проти України у 2014-2022 роках, але не завжди окремо показує, як змінювалися інструменти реагування, які відзначалися внутрішньою суперечливістю та обмеженою ефективністю. Очевидно можна погодитись з автором, що «кінець 2025 року обрано як межу, що дозволяє узагальнити горизонт поточного стратегічного планування ЄС та має стати етапом остаточного трансформування політики, здійснюваної в попередній період для

пошуку нової моделі співіснування на майбутні десятиліття» (с. 23). Проте, варто було б виокремити кілька етапів політики ЄС щодо росії після повномасштабного вторгнення в Україну : від екстреної реакції санкціями та підтримкою України (лютий-березень 2022 року), системного посилення санкцій (2022-2023 рр.), інституційного закріплення (2024 р.) до довгострокових механізмів фінансування, безпекових місій та посилення правових інструментів проти росії (2025-2026 рр.). Така періодизація могла б посилити історико-політологічну глибину роботи.

3. Здобувач акцентує увагу на міждисциплінарному характері роботи, який підвищує рівень її емпіричної обґрунтованості (с. 25, 49), чому сприяє, зокрема, використання даних соціологічних досліджень, які є одним із ключових інструментів для відстеження змін у суспільних настроях. Погодимось, що з твердженням В. Р. Савчука, що «вагомими елементами для аналізу були дані громадської думки й інформаційні дослідження (Eurobarometer, Moise & Wang, VoxUkraine). Публічні опитування та дослідження інформаційного середовища показують ступінь «втоми від війни», коливання підтримки різних політичних рішень у країнах ЄС, а також проникнення російської дезінформації» (с. 54). Проте, у роботі, вважаємо, бракує власне емпіричного матеріалу і міркувань автора, які б дали змогу простежити як змінюються пріоритети та очікування громадян європейських держава у часі щодо російської агресії, що істотно впливає на легітимність і обґрунтованість політики інституцій ЄС та її коригування.

4. Додатки до роботи є достатньо інформативними. Не викликає заперечень, зокрема, змістове наповнення таблиці Г «Позиція держав-членів ЄС щодо взаємодії з РФ» (с. 261), яке дає розуміння позицій щодо санкцій, військової підтримки України і енергетичної співпраці з РФ з боку Німеччини, Польщі, Франції, Угорщини і Італії. Прошу дисертанта пояснити, чим зумовлений такий вибір країн. Відомо, що позиції держав-членів ЄС щодо взаємодії з росією залишаються жорсткими та переважно єдиними : ключові країни наполягають на нових санкціях, безумовному припиненні вогню та відмові від будь-якого визнання окупованих

територій. Водночас існують відмінності у ступені радикальності підходів – від більш рішучих країн Балтії та Польщі до обережніших позицій Франції чи Угорщини. Тому, не заперечуючи вибір дисертанта, вважаємо, що доцільно було б охарактеризувати у таблиці і по тексту, за визначеними критеріями, і позицію інших держав-членів ЄС : Балтійські держави (Естонія, Латвія, Литва), Центральна Європа (Чехія, Словаччина, Румунія) і Південна Європа (Іспанія, Португалія, Греція).

5. У роботі зустрічається некоректне використання окремих термінів, зокрема «електронні ресурси офіційних сторінок міжнародних та українських інституцій» (с.20) як вид джерел. Зауважимо, що електронні ресурси – це не самостійне джерело знань, а лише форма подачі інформації, тобто спосіб її представлення та доступу. Це стосується й не завжди вдалого вживання терміну «інституція», наприклад до ООН (с. 31-32), оскільки ООН – це міжнародна організація, а не «інституція» у вузькому правовому сенсі, хоча всередині неї існують інституції (органи), які виконують конкретні функції. Еклектичним видається формулювання «широкий комплекс класичних і сучасних наукових, правових та аналітичних джерел» (с. 54).

Проте, висловлені нами зауваження мають уточнюючий, дискусійний і рекомендаційний характер, є радше побажаннями щодо продовження наукової розробки тематики і не впливають на загальну позитивну оцінку рецензованої дисертації. Власна позиція та переконання автора є цілком обґрунтованими та підлягають подальшому обговоренню під час публічного захисту.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Віталія Романовича Савчука «Політика Європейського Союзу щодо умиротворення Російської Федерації у контексті російської агресії проти України» є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему. У роботі розкрито важливу для сучасної політичної науки проблему, обґрунтовано її значення для вдосконалення зовнішньої та безпекової політики ЄС і України, запропоновано концептуальні підходи до розуміння політики ЄС щодо РФ як одного з чинників, що вплинув на трансформацію російсько-українського збройного конфлікту від

гібридної фази до повномасштабної війни, окреслено проблеми і перспективи підвищення ефективності цієї політики та сформульовано практичні рекомендації.

За актуальністю теми, рівнем наукової новизни, обґрунтованістю основних положень, достовірністю висновків і практичною цінністю одержаних результатів, повнотою їх викладення в опублікованих дисертантом наукових працях, дисертація відповідає вимогам спеціальності 052 Політологія та вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а також «Вимогам до оформлення дисертації», затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (зі змінами).

У процесі виконання дисертації здобувачем дотримано принципів академічної доброчесності. Використані джерела, положення, ідеї та висновки інших авторів належним чином оформлені з відповідними бібліографічними покликаннями. Ознак плагіату чи інших порушень академічної етики не виявлено.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що дисертація відповідає критеріям, установленим для наукових кваліфікаційних робіт цього рівня, а її автор – Віталій Романович Савчук – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 052 Політологія в межах галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки.

Рецензент:

доктор політичних наук, професор,
заслужений працівник освіти України,
професор кафедри політичних наук
Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Сергій ДЕРЕВ'ЯНКО